

VÄLISMAJANDUSE ÜLEVAADE

KESK- JA IDA-EUROOPA RIIKIDE MAJANDUSOLUKORD

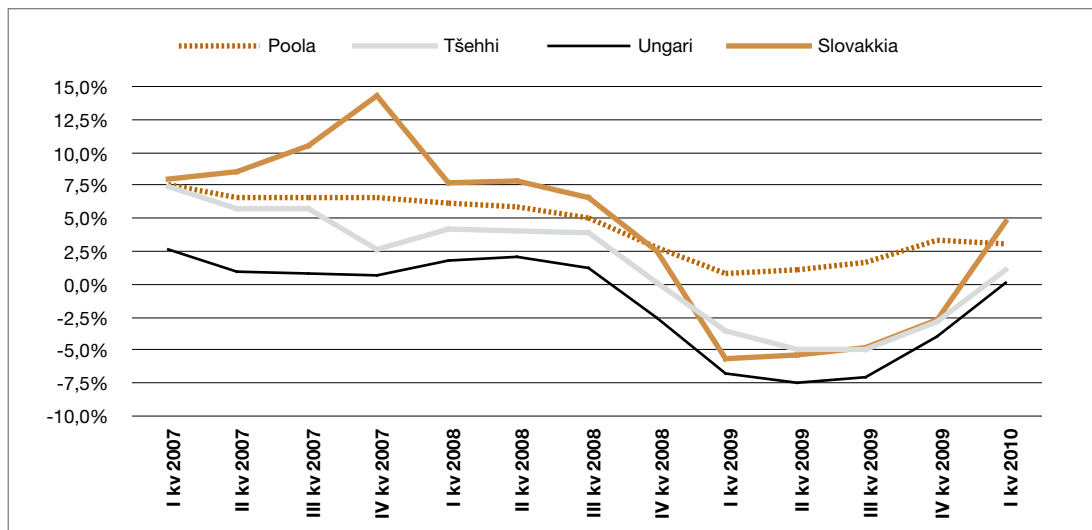
Välismajanduse ülevaade, 5. juuli 2010

Koostanud: Eesti Panga rahvusvaheliste suhete eksperdid

Kesk- ja Ida-Euroopa (KIE) regiooni¹ majanduslik väljavaade paraneb üha. Esimeses kvartalis toetas majandust euroala majandusaktiivsus, mis suurendas nõudlust KIE eksporditoodangu järele. Samas võib lähikvartalites euroala riikide eelarve konsolideerimine taastumise tempot aeglustada.

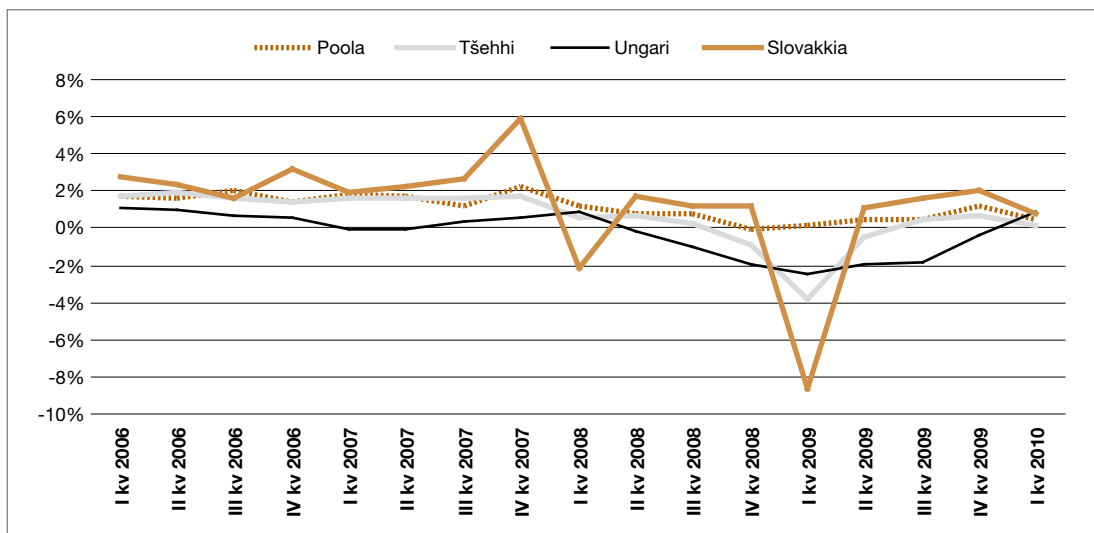
Üldine majandusolukord

Kesk- ja Ida-Euroopa riikide majanduse taastumist toetab **euroala majanduse stabiliseerumine**. Aasta varasemaga ja eelneva kvartaliga võrreldes jätkus majanduskasv Poolas. Tšehhi ja Slovakkia majandus kasvas esimeses kvartalis eelneva kvartaliga võrreldes juba kolmandat kvartalit järjest. Ka Ungari majandus väljus aasta varasemaga ja eelneva kvartaliga võrreldes I kvartalis langusest (vt joonised 1 ja 2).

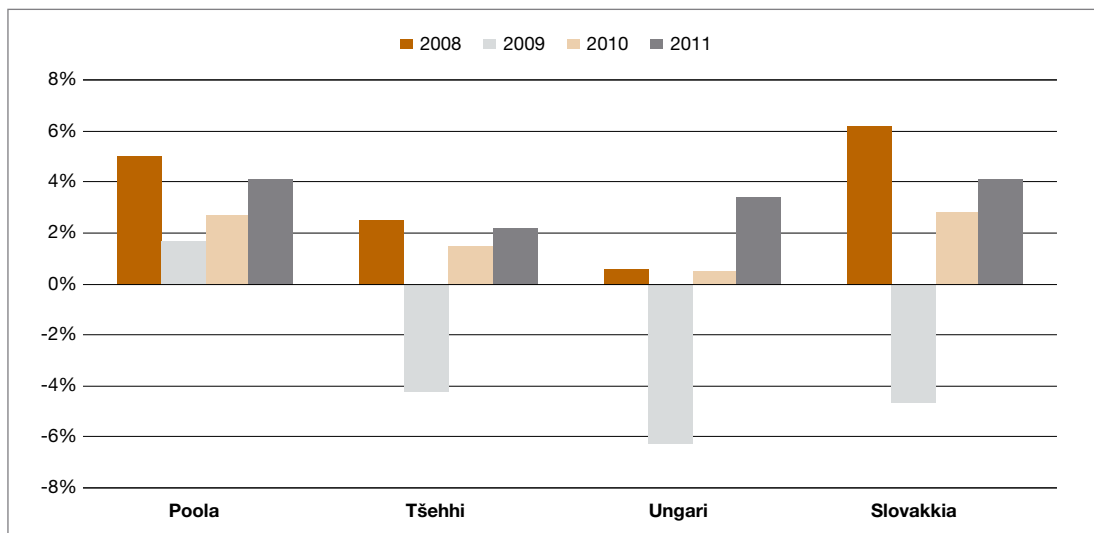
Joonis 1. SKP aastakasv

¹ Ülevaade kajastab Poola, Tšehhi, Ungari ja Slovakkia majanduse viimast arengut.

Joonis 2. SKP kvartalikasv

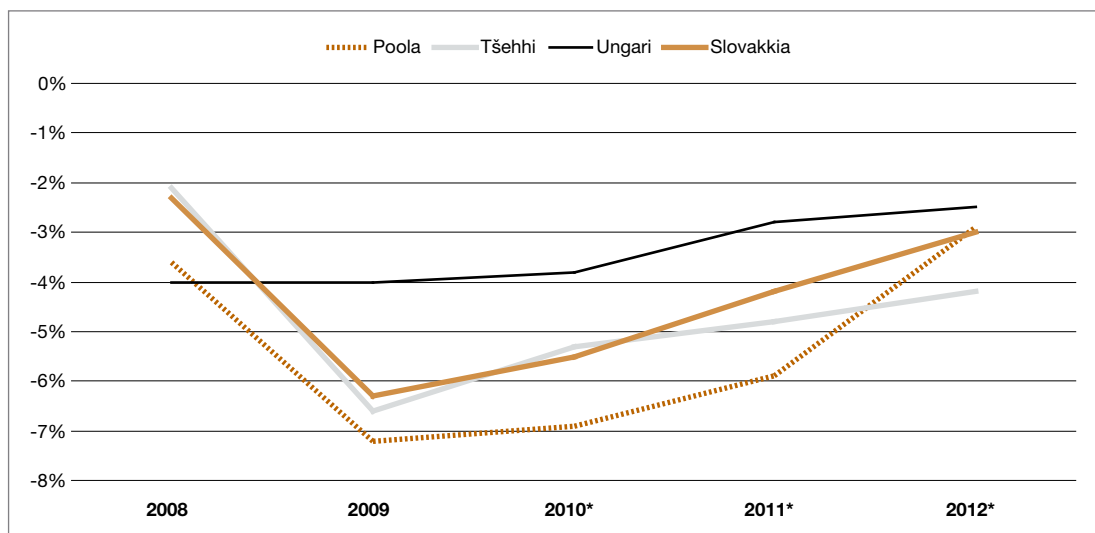
Riiklike konvergentsiprogrammide kohaselt **taastub majanduskasv** 2010. aastal kõikides vaadeldavates riikides (vt joonis 3). Samas sõltub majanduse taastumise kiirus suurel määral euroala riikide ekspordinõudlusest.

Joonis 3. SKP aastakasv ja prognos

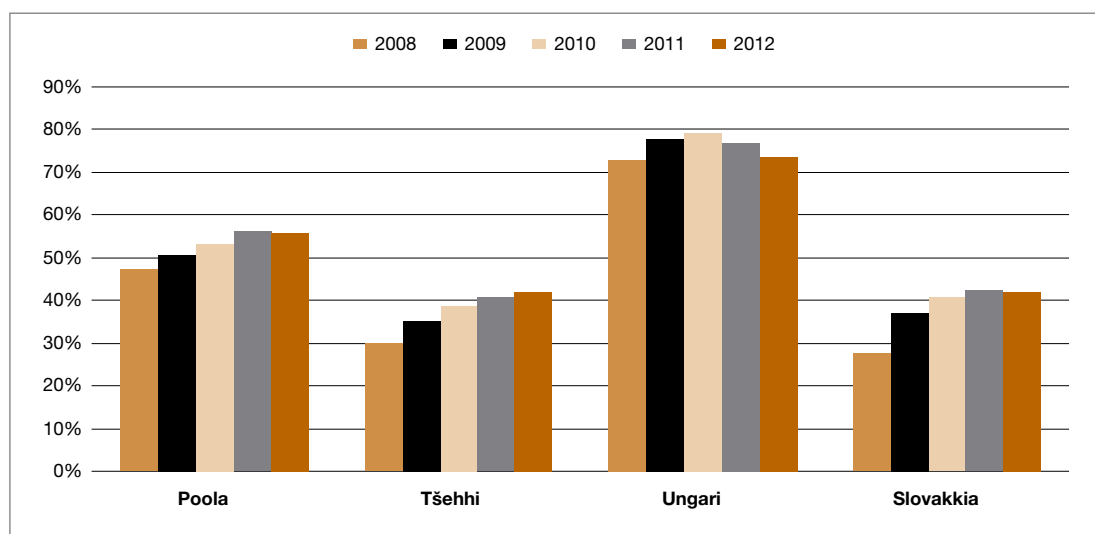
Selleks, et jõuda majandusliku lähenemise kriteeriumina fikseeritud eelarvepuudujäägi tasemeni 3%ni SKPst, peavad KIE riigid märkimisväärselt **kärpima eelarvekulusid** (vt joonis 4). Riiklikud konvergentsiprogrammid näevad küll järgmistel aastatel ette eelarvepositsioonide paranemist, kuid tegelikult ei ole programmides selgelt välja toodud, kuidas eelarve-eesmärgid kavatsetakse saavutada. Euroopa Komisjon on alatanud ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse kõikide vaadeldavate riikide puhul.

Lisaks tekitas segadust Ungari uue valitsuse avaldus, et nad ei kavatse Rahvusvahelise Valuutafondi (IMF) ja Euroopa Liiduga sõlmitud laenuprogrammis fikseeritud eelarvepuudujäägi piirangust (3,8% SKPst) kinni pidada, vaid puudujääk võib kasvada kuni kahekordseks. Euroopa Liit siiski ei lubanud eelarvepuudujääki suurendada ning nüüd peab Ungari valitsus leidma meetodid lisakärbeteks.

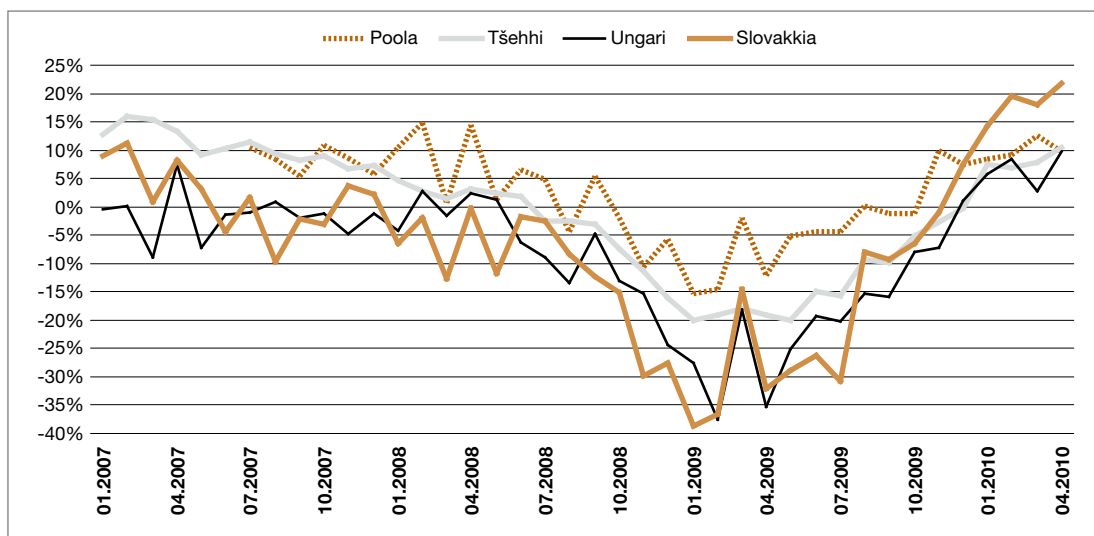
Joonis 4. Eelarve tasakaal (% SKPst)

Joonisel 5 on toodud riiklikes konverentsiprogrammides esitatud riikide võlatasemete hinnangud. Euroopa Komisjoni kevadprognoosi kohaselt jääb Ungari üldvõlg jätkuvalt umbes 80% tasemele SKPst ning Poola võlakoormus kasvab 2011. aastal 59,3% tasemele SKPst, mis on majandusliku lähenemise kriteeriumile (60% SKPst) ohtlikult lähedal.

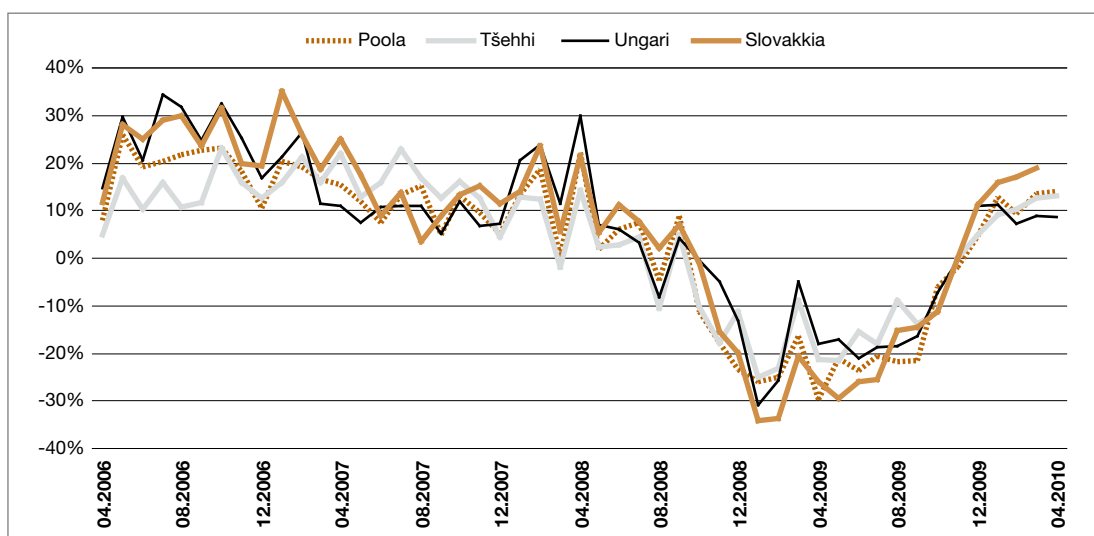

Joonis 5. Valitsussektori võlg (% SKPst)

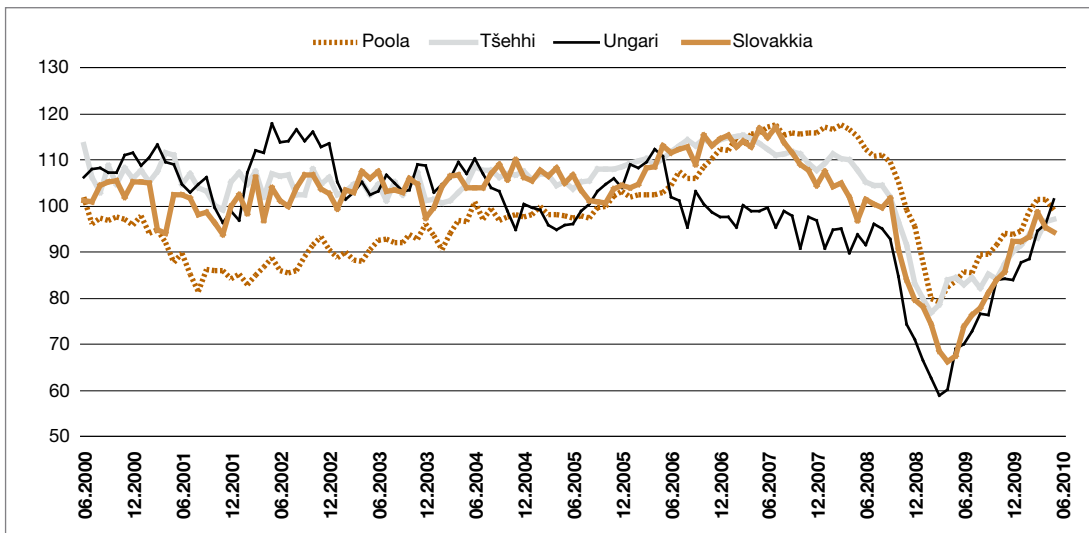
Lääne-Euroopa riikide **suurenev välisnõudlus** on viimasel poolaastal toetanud tööstustoodangu ja ekspordimahu kasvu (vt joonised 6 ja 7). Samuti toetab viimaste kuude tööstuse ja ekspordi kasvu eelmise aasta madal statistiline võrdlusbaas. Ekspordinõudluse stabiliseerumise tõttu on **paranemas üldine majandusosaldu** (vt joonis 8).

Joonis 6. Tööstustoodangu aastakasv

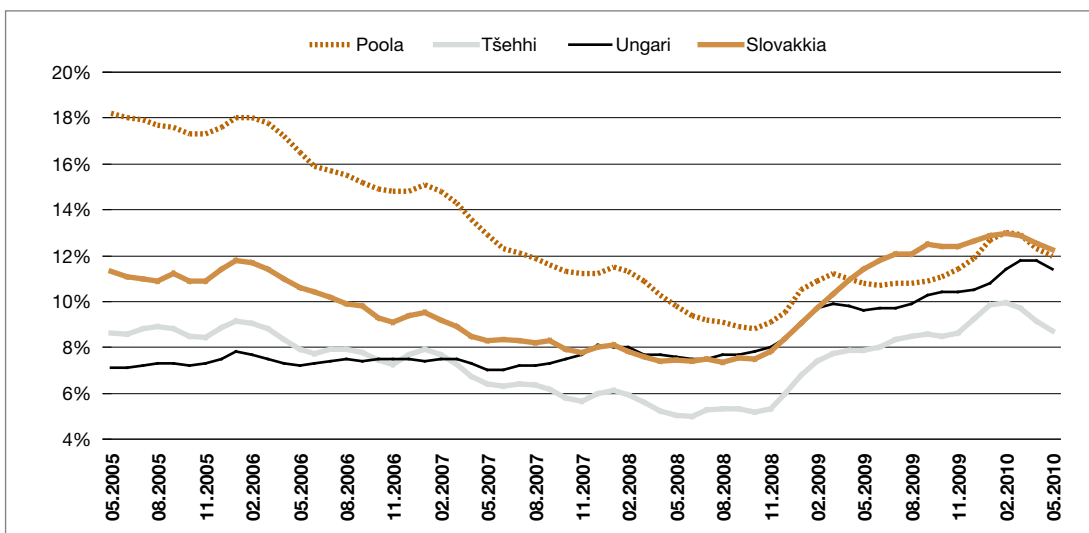

Joonis 7. Ekspordi aastakasv

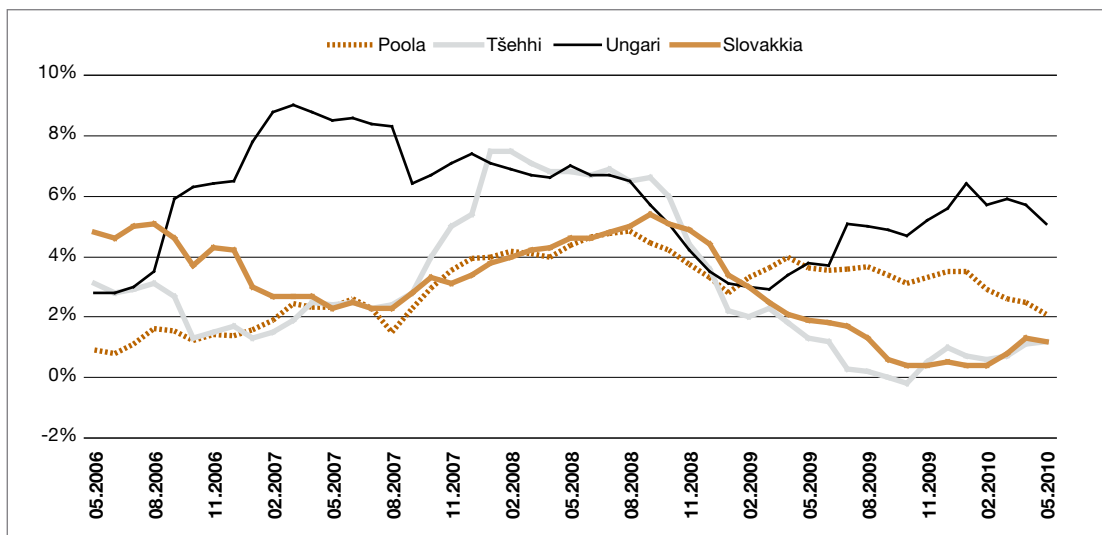

Joonis 8. Majandusosalduindeks

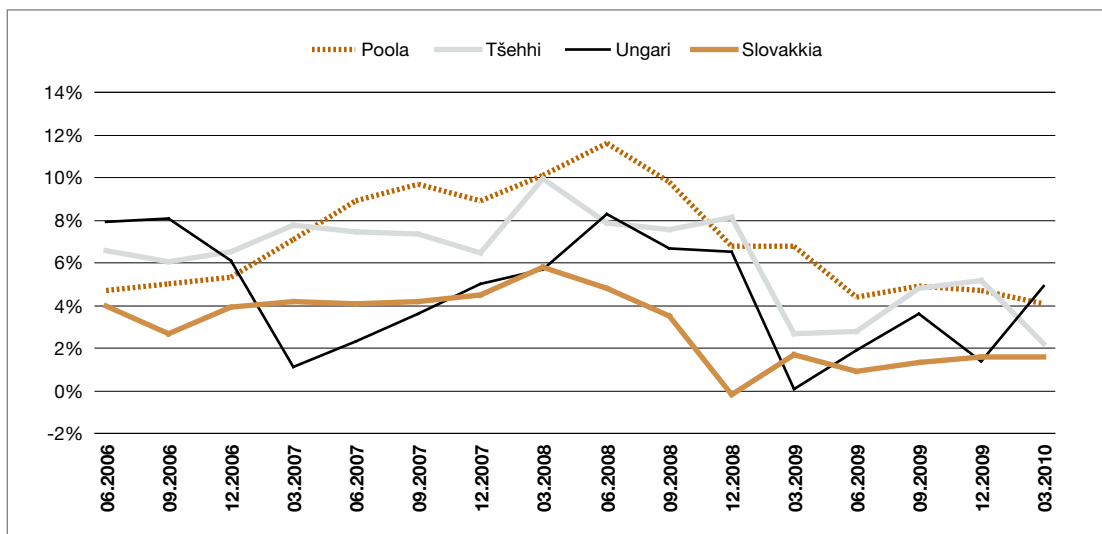
Tööpuuduse vähenemist toetab eksporditurgude taastumine ja hooajatööd (vt joonis 9). **Inflatsioonile avaldab survet** kütuse ja energia hinnatõus, samuti administratiivhindade ja aktsiisi tõus. Tšehhis suurendas 2010. aasta jaanuarist inflatsioonimäära käibemaksu tõstmise (vt joonis 10). Kõrgest tööpuudusest hoolimata püsib kõikides riikides nominaalne **palgakasv positiivne** (vt joonis 11). Reaalne palgakasv oli positiivne Poolas, Tšehhis ja Slovakkias, samal ajal kui Ungaris reaalpalgad I kvartalis alanesid 1,5% aasta arvestuses.

Joonis 9. Tööpuudus

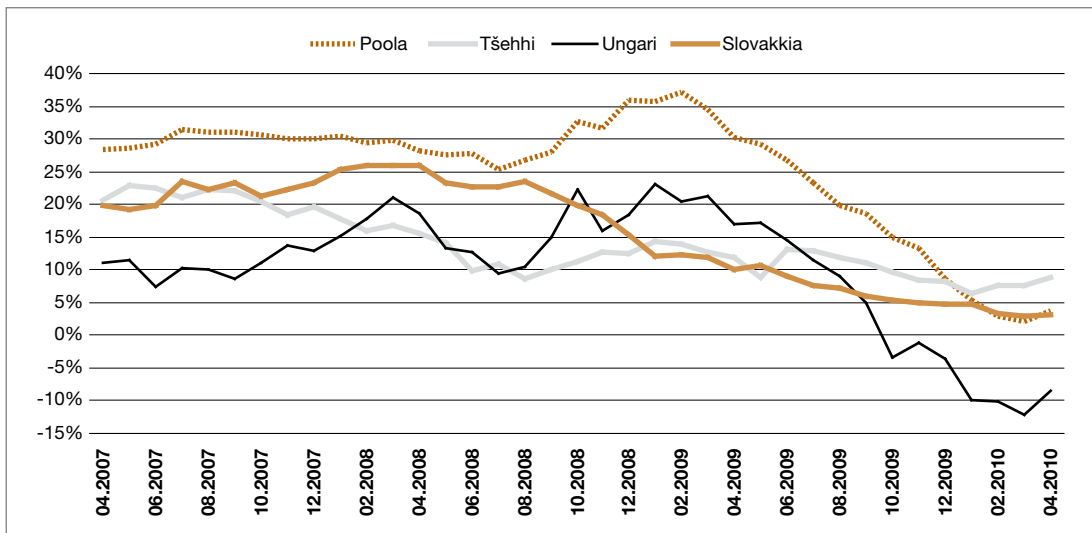
Joonis 10. Tarbijahindade areng (a/a)

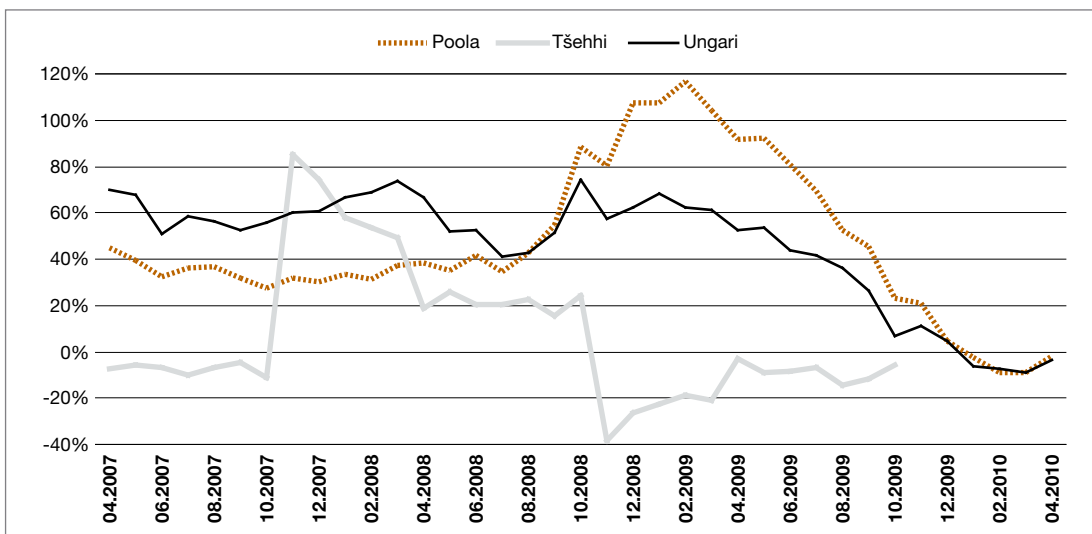
Joonis 11. Keskmise brutopalgaga muutus (a/a)

Finantssektor

Kuigi laenude maht on viimastel kuudel suurenenud, ei ole see veel märk laenuuru aktiveerumisest. Kindlamaid märke saab näha II kvartali laenu-tegevusest. Laenuaktiivsust kujundavad peamiselt välisnõudluse taastumine ning tööturu areng. Välisvaluutalaenu maht kasvab üldise laenumahu kasvuga samas tempos (vt joonised 12 ja 13).

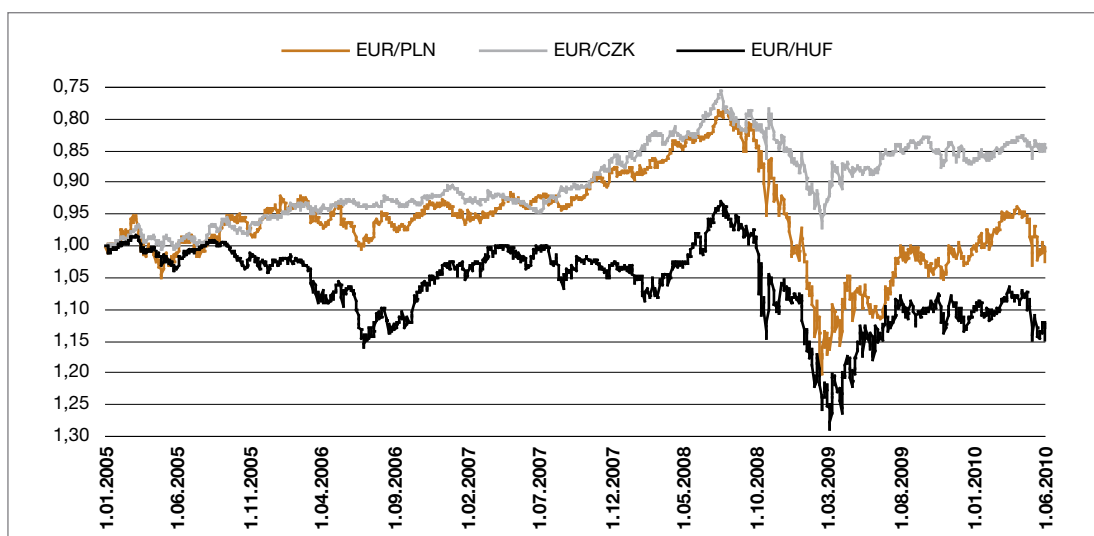

Joonis 12. Laenumahu aastakasv

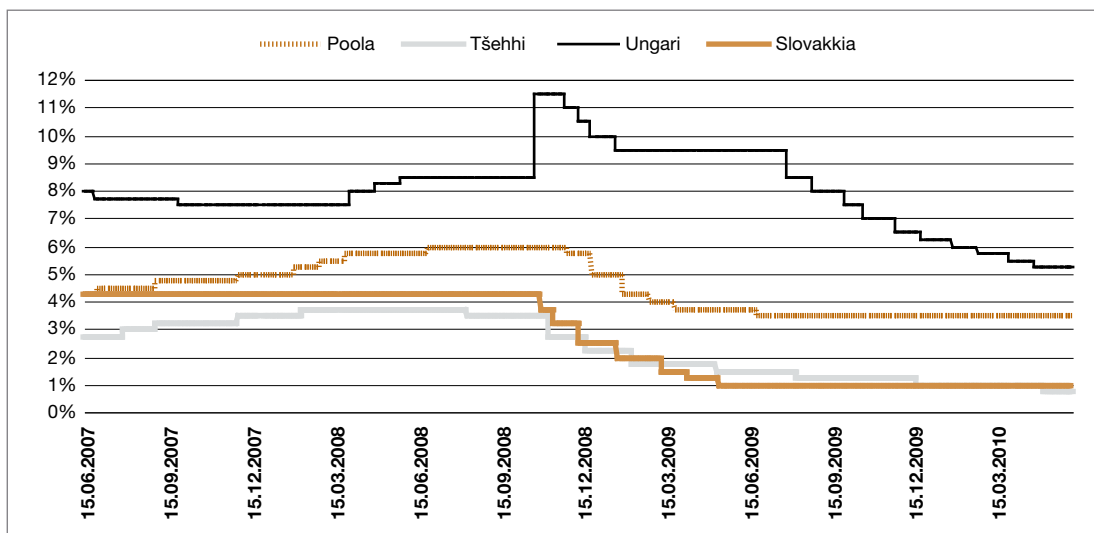
Joonis 13. Välisvaluutas nomineeritud eluasemelaenude mahu aastakasv

KIE riikide vääringud püsivad jätkuvalt volatiilsed ja haavatavad. Vahetuskursside arengut mõjutab nii Kreeka eelarvepoliitikast tingitud usalduskriis kui ka Ungari valitsuse hiljutine kommentaar eelarvepuudujäägi võimaliku suurenemise kohta (vt joonis 14). Mais sekkus zloti nõrgendamise eesmärgil valutataturule Poola valitsus, ostes suurel hulgal zlotte. Poola rahandusministeeriumi hinnangul pärsib zloti liigne tugevnemine Poola majanduskasvu. Võrdlemisi stabiilsena on püsinud Tšehhi krooni kurs.

Joonis 14. Poola zloti, Tšehhi krooni ja Ungari forinti vahetuskursid eurosse

Keskpangad on 2009. aasta algusest saadik majandusaktiivsuse ergutamiseks jõuliselt **alandanud baasintressimäärasid** (vt joonis 15). Ungari on alates 2008. aasta novembrist langetanud kahe nädala repomäära 6,25 protsendipunkti võrra 5,25% tasemele. Tšehhi keskpang alandas baasintressimäära 0,75% tasemele, mis on madalam kui kunagi varem. Slovakkia baasintressimäär ühtlustus euroalaga liitumisel Euroopa Keskpanga refinantseerimisoperatsioonide intressimääraga.

Joonis 15. Baasintressimäärad